

Luku 4: Näkökulmia tehtäviin ja kuviin

Kuvatehtävä s. 24–25

Ilmastopimukset ovat merkittäviä ja osa kansainvälistä oikeutta.

Kansalaisjärjestöt pyrkivät vaikuttamaan päätöksiin. Ota selvää, mikä oli YK:n ilmastokokouksessa Glasgow'ssa vuonna 2021 näkynyt Little Amal.

- Little Amal on jättiläisnukke, jota käytettiin The Walk -nimisen performanssitaideprojektin keskipisteenä vuonna 2021. Little Amal edustaa noin kymmenvuotiaasta syyrialaista tyttöä. Amal on arabiaa ja tarkoittaa ”toivoa”.
- Little Amal -nukella haluttiin lisätä huomiota Syyrian sodan tilanteeseen ja erityisesti sodan takia pakolaisiksi ja vanhemmistaan eroon joutuneiden lasten asemaan. The Amal Fund on avustusrahasto, johon ihmiset voivat tehdä lahjoituksia auttaakseen lapsia käymään koulua ja rakentaakseen itselleen elämää.
- Projekti suunniteltiin ulkoilmatapahtumaksi, koska koronapandemian vuoksi monet sisätilat, esimerkiksi teatterit, olivat kiinni, ja ulkona voitiin koota yhteen paljon ihmisiä.
- Projektilla korostettiin sitä, kuinka pakolaiset ja siirtolaiset usein edistävät inhimillistä kehitystä ja rikastuttavat kulttuuria.
- Sodan aiheuttaman konfliktin ja pakolaisuuden lisäksi projektilla haluttiin ottaa kantaa ilmastomuutokseen ja maanviljelijöiden ongelmiin, esimerkiksi sateiden aiheuttamaan kuivuuteen.

1. Vastaa kysymyksiin kansainvälisestä oikeudesta.

a) Mitä kansainvälisellä oikeudella tarkoitetaan?

- Kansainvälinen oikeus tarkoittaa valtion ja järjestöjen keskinäisiä suhteita sekä valtioiden keskenään tekemiä sitovia sopimuksia.

b) Mitä asioita kansainväliseen oikeuteen kuuluu?

- Esimerkiksi:
 - ihmisoikeudet (esim. YK)
 - EU:n solmimat sopimukset
 - kauppasopimukset (esim. WTO, EU)
 - kansainvälisen rikollisuuden vastustaminen
 - lasten oikeudet (esim. YK:n lapsen oikeuksien sopimus)
 - ympäristönsuojelu ja merenkulku.

2. Perustele väite: Euroopan unionin lainsäädäntö on Suomen kansallisen lainsäädännön yläpuolella.

- Jos jäsenmaan laki on ristiriidassa EU:n säätämien lakien kanssa, ei sovelleta kansallista lakia, vaan EU-lakia.
- EU:n säädökset ovat jäsenmaita velvoittavia.
- EU:n säädöksistä asetukset ovat velvoittavimpia, koska ne sitovat jokaista jäsenmaata tultuaan voimaan.

- Direktiivi on lainsäädäntöohje, jonka mukaisesti kansallisvaltioiden tulee säätää kansallinen laki, jossa direktiivin tarkoitus toteutuu.

3. Pohdi, mikä merkitys kansainvälisillä tuomioistuimilla on.

- Kansainväliset tuomioistuimet ohjaavat kansainvälistä oikeudenkäyttöä ja tuomitsevat kansainvälisten sopimusten rikkojia.
- Ne tukevat ihmisoikeuksien toteutumista (esimerkiksi EIT).
- Niillä on pelotevaikutus, koska kansainvälistä oikeutta loukkaavat ihmiset voivat myöhemmin joutua syytetyksi tuomioistuimissa.
- Ne ehkäisevät sotarikoksia, koska niihin syyllistyvillä on uhkana joutua Haagin kansainväliseen sotarikostuomioistuimeen.
- Ne ratkaisevat kansallisvaltioiden välisiä riitoja.

4. Isä oli tuonut luvattomasti Valko-Venäjältä Suomeen lapsensa, johon vanhemmilla oli yhteishuoltajuus. Isälle ja lapselle oli sittemmin myönnetty Suomessa turvapaikka ja pakolaisasema. Lapsen äiti vetosi Haagin sopimukseen ja vaati lapsen palauttamista Valko-Venäjälle.

a) Tutustu korkeimman oikeuden asiakirjoihin (KKO: 2016:65). Mihin päätökseen hovioikeuden ratkaisussa päädyttiin?

- Hovioikeus päätti, että lapsen vieminen pois Valko-Venäjältä oli loukannut A:lle huoltajana kuuluvia oikeuksia, joita hän oli tosiasiallisesti käyttänyt. Se tulkitsi, että lapsen vieminen maasta oli lapsen huoltoa ja tapaamista koskevan lain vastainen.
- Hovioikeus kuitenkin oli sitä mieltä, että lapsen palauttaminen Valko-Venäjälle saattaisi johtaa tilanteeseen, jossa lapsi joutuisi alttiiksi ruumiilliselle ja henkiselle vaaralle.
- Nämä poikkeukselliset olot vaikuttivat siihen, että hovioikeus teki ratkaisun äidin vaatimuksen hylkäämisestä.

b) Mitä korkein oikeus päätti asiasta?

- Korkein oikeus muutti hovioikeuden päätöksen ja katsoi, että lapsi tulee heti palauttaa Valko-Venäjälle.
- Se tulkitsi, ettei selvityksissä ole ilmennyt sellaista, että lapsi olisi vaarassa Valko-Venäjällä. Koska lapsi oli tuotu luvatta maahan, ei ollut syytä poiketa Haagin kansainvälisestä lapsia koskevasta sopimuksesta.

c) Mitä kansainväliseen oikeuteen liittyviä asioita tapaukseen liittyi?

- Haagin kansainvälisen sopimuksen mukaan lapsen vieminen luvattomasti Suomeen voitiin tulkita lapsikaappauksena, joka oli lapsen edun vastainen.
- YK:n pakolaissopimus, joka määrittelee turvapaikanhakijan oikeuksia.
- Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätös, jonka mukaan lapsen palauttamiseen liittyvissä kysymyksissä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.